

บทความที่ : 8
Article :

ผลกระทบจากนโยบายทางคีนผินป่า ที่มีต่อชาวบ้าน
ในภาคอีสาน : กรณีศึกษาในจังหวัดสกลนคร

The Impact of the Policy of the Forest with the
Villagers in the Northeastern : A Case Study
of Sakon Nakhon Province

ภูมินทร์ พาลุสุข* และ อลงกรณ์ อรรคแสง*

Phumin Phalusuk* and Alongkorn Akkasang*

* วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม [College of Politics & Governance , Maha Sarakham University]; Corresponding author
e-mail: acpraditsri@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีความมุ่งหมาย (1) เพื่อศึกษาสภาวะการกีดกัน ที่กีดกันชาวบ้านออกจากที่ดินทำกินของตนเอง โดยการศึกษาผ่านอำนาจในการกีดกัน 4 แบบ คือ อำนาจในทางกฎหมาย อำนาจในการใช้กำลัง อำนาจในทางตลาด และอำนาจในการสร้างความชอบธรรม (2) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ ทั้งก่อนและหลังการประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่าของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ผ่านการศึกษาในรูปแบบวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ที่มีกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาการทำวิจัยครั้งนี้คือประชาชนกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบในชุมชนบ้านจัดระเบียบที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายทวงคืนผืนป่า ที่มีช่วงเวลาในการศึกษาคือช่วงที่รัฐบาลประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่าถึงปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า (1) สภาวะการใช้ อำนาจกีดกันชาวบ้านออกจากที่ดินทำกินของตนเองทั้ง 4 แบบ นั้นพบว่า ก) การกีดกันโดยใช้กฎหมาย ข) การกีดกันโดยใช้กำลัง มีการข่มขู่ กดดัน ค) การกีดกันโดยตลาด ง) การสร้างความชอบธรรมโดยเจ้าหน้าที่รัฐ และ (2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในช่วงก่อนและหลังการประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่า ได้แก่ ก) ไม่มีความสุขในการทำงานหลังการประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่า ข) การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายหลังเกิดข้อพิพาทเรื่องที่ดินในพื้นที่ ค) ไม่มีสถานภาพทางการเงินที่ดี ต้องเป็นหนี้สิน เพื่อกู้เงินและขายทรัพย์สินบางส่วนในการสู้คดี ง) การมีสุขภาพที่ดี แข็งแรง สมบูรณ์ เกิดปัญหาตามมา สุขภาพชาวบ้านแย่ลงหลังประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่าและชาวบ้านถูกดำเนินคดี

คำสำคัญ : การกีดกัน; คุณภาพชีวิต; นโยบายทวงคืนผืนป่า

Abstract

This study intends to (1) study the exclusive condition which keep people from their farm lands by studying four type of power of exclusion which are power of regulation, power of force, power of market, and power of justification. (2) study the effects on local people both prior and after the promulgation of the policy by the National Council for Peace and Order (NCPO), by studying directly from depth interviews and collective observations and document research. The target group in this study is the effected local people during the policy is promulgated until now. This study shows that (1) the exclusive condition which keeps people from their farm lands causes; a) exclusion by regulation, b) exclusion by force, c) exclusion by market, d) Establishment of justification by officials. And (2) effects on local people's quality of life both prior and after the promulgation of the policy; a) career happiness, the people are not happy about their careers after the policy is enforced, b) well being of the community, there is polarization among local people due to land disputes in the area, c) well being of financial condition, local people are charged and sued which forced them to sell part of their property and loan money to afford to fight lawsuits, d) well being of health condition, local people's health are deteriorated after the policy is enforced and lawsuits are charged.

Keywords: Exclusion, Quality of Life; Expropriation of Land Policy.

บทนำ

ประเทศไทยมีเนื้อที่ทั่วประเทศทั้งหมดประมาณ 320 ล้านไร่ ที่แบ่งเป็นพื้นที่สำหรับการทำการเกษตรประมาณ 138 ล้านไร่ แต่การจัดสรรที่ดินสำหรับประชากรในประเทศไทยยังพบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่หลายอย่าง เช่นยังมีคนที่ไม่มีที่ดินทำกิน ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ และที่ดินทับซ้อน เป็นต้น ดังนั้นที่ดินจะเป็นปัญหาใหญ่ของคนหลายล้านคนในประเทศ เพราะที่ดินเป็นทั้งปัจจัยการผลิต เป็นที่รวมของความเป็นครอบครัวและชุมชน พบว่าที่ดินยังมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก เนื่องจากที่ดินเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ที่ดินนอกจากจะใช้เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์แล้วนั้นที่ดินยังเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติของมนุษย์ สืบเนื่องจากอดีตกาลจนถึงปัจจุบันที่ดินยังเป็นแหล่งผลิตอาหารในสังคมเกษตรกรรม และเป็นแหล่งวัตถุดิบที่ใช้ในอุตสาหกรรมในสังคมที่พัฒนาขึ้น ภายใต้กระแสสังคมโลกที่ระบอบทุนนิยมเริ่มพัฒนาขึ้นได้มีการคิดค้นสร้างสรรค์ปัจจัยการผลิตขึ้นมากมาย แต่ความสำคัญของที่ดินก็ยังคงเดิมและพัฒนาขึ้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากที่ดินยังสามารถแปรรูปไปเป็นทุนหรือเป็นอย่างอื่นได้อีกมากมาย ในสังคมทุนูปการรูปแบบการเข้าใช้ประโยชน์จากที่ดินนั้นมีรูปแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัย ใช้ตามความจำเป็นและไม่เบียดเบียนใคร จากนั้นที่ดินเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามพลังการผลิตและยุคสมัย สังคมเริ่มซับซ้อนขึ้นที่ดินที่เคยเป็นของสาธารณะที่ทุกคนเข้าใช้ประโยชน์ได้ เริ่มเปลี่ยนไปเป็นกรรมสิทธิ์รวมหมู่ของชุมชน และท้ายที่สุดมนุษย์ได้สร้างกฎหมายขึ้นมาเพื่อเปลี่ยนแปลงที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของปัจเจกบุคคล และสิ่งที่ตามมาคือการหวงห้าม กีดกัน แยกชิง รวมไปถึงการฟ้องร้อง จนก่อให้เกิดความขัดแย้งในหมู่มนุษย์ ซึ่งปัจจุบันปัญหาดังกล่าวยังมีให้เห็นอยู่บ่อยครั้งตามหน้าสื่อต่างๆ และในสังคมประชาธิปไตย

หากพูดถึงประเทศไทยในเรื่องของวิวัฒนาการของคนที่อยู่อยู่กับบ้านนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ยุค ดังนี้

1. ยุคบ้านป่า คือ เป็นการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่มีการพึ่งพาอาศัยของคนกับป่า มีลักษณะเป็นชุมชนดั้งเดิม อาชีพส่วนใหญ่คือการเก็บของป่าขาย การทำไร่หมุนเวียนของกลุ่มชาติพันธุ์ จะพบชุมชนแบบนี้ได้ตามชนบททั่วไปในประเทศไทย

2. ยุคสัมปทาน คือ ยุคที่รัฐบาลปล่อยให้นายทุนขนาดใหญ่ทั้งภายในและภายนอกประเทศเข้ามาสัมปทานป่าไม้เพื่อทำอุตสาหกรรมด้านป่าไม้ได้ เช่น โรงเลื่อยเหมืองแร่ เป็นต้น โดยเริ่มที่ภาคเหนือก่อนในปี 2435 ต่อมาคือภาคกลางในปี 2442 สุดท้ายคือภาคอีสานและภาคใต้ปี 2516

3. ยุคพืชพาณิชย์ คือ ยุคที่ชาวบ้านได้รับการส่งเสริมให้ปลูกพืชพาณิชย์หรือพืชเศรษฐกิจ เช่นยางพารา ข้าว พืชไร่ เป็นต้น และในยุคดังกล่าวพบว่ามีคนภายนอกและอำนาจภายนอกเข้ามาในชุมชนเป็นจำนวนมาก

4. ยุครัฐหวงป่า คือ เป็นยุคที่เจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาแสดงตัวในชุมชนในเขตป่าอย่างชัดเจน เนื่องจากจำนวนพื้นที่ป่าลดลงเป็นจำนวนมาก เพื่อรักษาสีเขียวและระบบนิเวศ รัฐจึงเข้ามาจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยการกำหนดเขตป่าที่ต้องทำการอนุรักษ์ เช่นการกำหนดเขตป่าสงวน ป่าอื่นๆตามมา ทำให้มีการอพยพคนที่อาศัยอยู่ในเขตป่าจำนวนมากเพื่อให้ออกมาจากพื้นที่ (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2535)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่าปัญหาในเรื่องของสิ่งแวดล้อมในส่วนของปัญหาที่เกี่ยวกับทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในประเทศไทยนั้น พบว่าปัญหาเรื่องดังกล่าวนี้มีมาแทบทุกยุคทุกสมัยหรือทุกๆรัฐบาล ปัญหาในเรื่องของที่ดินนั้นก็มีหลากหลายรูปแบบและสาเหตุ เช่น ปัญหาในเรื่องของการไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินทำกิน ปัญหาที่เกิดขึ้นข้อพิพาทในเรื่องของพื้นที่ทับซ้อนของชาวบ้านกับรัฐบาล ที่เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น (อภิวัฒน์ รัตนวราหะ, 2556.6)

ที่ผ่านมาทุกรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศพยายามที่จะแก้ไขปัญหাপ่าไม้ที่ดินมาโดยตลอด ซึ่งรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็เป็นรัฐบาลอีกชุดที่พยายามจะแก้ไขปัญหาระหว่างที่ดินและป่าไม้ รัฐบาลดังกล่าวจึงได้ออกประกาศแผนแม่บทป่าไม้และนโยบายทางคืนผืนป่าตามคำสั่งที่ 64/2557 เรื่อง การปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2557) และคำสั่งที่ 66/2557 ที่เพิ่มเติมการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ (กรมป่าไม้, 2557) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรของนโยบายทางคืนผืนป่าจากแผนแม่บทป่าไม้ ที่เป็นยุทธศาสตร์ในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าของรัฐบาล

ดังนั้นเมื่อมีประกาศคำสั่งเกี่ยวกับนโยบายทวงคืนผืนป่า จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะศึกษา เพราะที่ผ่านมาการแก้ไขปัญหาเรื่องทรัพยากรป่าไม้และที่ดินทำกิน ของรัฐบาลมักจะส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในภาคอีสาน ที่มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายทวงคืนผืนป่าถึง 320 พื้นที่ และมีหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบมากถึง 3,200 หมู่บ้าน(คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบท, 2558) ซึ่งถ้าจะเปรียบเทียบคือปัญหา นโยบายทวงคืนผืนป่านั้นแทบจะเกิดขึ้นแทบทุกจังหวัดในภาคอีสาน จากตัวเลขดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาประเด็นนโยบายทวงคืนผืนป่าที่ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในภาคอีสาน ที่ศึกษาในพื้นที่ชุมชนบ้านจัดระเบียบ ต.หลุบเลา อ.ภูพาน จ.สกลนคร ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดเรื่องของการใช้สภาวะการกีดกันโดยใช้อำนาจการกีดกันที่ 4 รูปแบบ คือ การกีดกันทางกฎหมาย การกีดกันโดยใช้กำลัง การกีดกันโดยตลาด และการสร้างความชอบธรรม (ณัฐกานต์ อัครพงศ์พิศักดิ์, 2559) ที่เจ้าหน้าที่นำมาใช้ดำเนินการกับชาวบ้านตามแผนงานการทวงคืนผืนป่า เพื่อกดดันชาวบ้านออกจากพื้นที่ เพื่อที่เจ้าหน้าที่จะได้ดำเนินการในขั้นต่อไป และกรอบวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของ Well-being ทั้ง 4 รูปแบบ คือ ความสุขทางด้านอาชีพการงาน (Career well-being) การมีสังคมที่ดี (Social well-being) มีสถานภาพทางการเงินที่ดี (Financial well-being) การมีสุขภาพที่ดี แข็งแรง สมบูรณ์ (Physical well-being) (วัลภา เขยบัวแก้ว, 2560) มาใช้ในการอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านในช่วงก่อนและหลังการประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่า ด้วยระยะเวลาที่จำกัดสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงใช้ระยะเวลาศึกษาในช่วงที่ประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่า ปี พ.ศ.2557 ถึง ปัจจุบัน เพราะช่วงเวลาดังกล่าวมีการดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายการทวงคืนผืนป่าของรัฐบาลอย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาวะการกีดกัน ที่กีดกันชาวบ้านออกจากที่ทำกินของตนเอง โดยการศึกษาผ่านอำนาจในการกีดกัน 4 แบบ คือ อำนาจในทางกฎหมาย อำนาจในการใช้กำลัง อำนาจในทางตลาด และอำนาจในการสร้างความชอบธรรม

2. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ ทั้งก่อนและหลังการประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่า ของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

วิธีการวิจัย

การศึกษารูปแบบเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อให้ได้ทราบถึงข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้และที่ดิน ที่นำเอาการวิจัยเชิงคุณภาพที่อาศัยการเก็บข้อมูลจาก 1. การศึกษาผ่านเอกสาร ที่ประกอบไปด้วย บทความ หนังสือ เอกสารงานวิจัย รวมไปถึงหนังสือพิมพ์ โซเชียลมีเดียอื่นๆที่เกี่ยวข้อง 2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายทวงคืนผืนป่าและคนที่เกี่ยวข้องที่มีกลุ่มเป้าหมายคือคนที่ได้รับผลกระทบทั้งหมด 8 ครอบครัว และกลุ่มนักพัฒนาในพื้นที่ 2 คน เพื่อให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น 3. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (participant observation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นธรรมชาติของชาวบ้านในการดำเนินชีวิตและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ผ่านการสังเกตการณ์ในพื้นที่ โดยการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบที่กล่าวมานั้นผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การตีความตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนาตามหลักการและแนวคิดเพื่อที่จะนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาต่อไป

สรุปและการอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่าการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการเวนคืนผืนพื้นที่นั้น เจ้าหน้าที่ได้อาศัยการใช้อำนาจการกดขี่ทั้ง 4 รูปแบบมาใช้ในการดำเนินการในพื้นที่ ซึ่งการปฏิบัติการของอำนาจแต่ละรูปแบบนั้นเป็นการใช้อำนาจที่หนุนเสริมกันทั้งหมดเพื่อให้บรรลุภารกิจ เพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินที่มีข้อพิพาทในพื้นที่ อีกทั้งการดำเนินการดังกล่าวยังได้ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในพื้นที่เป็นอย่างมากในเรื่องของคุณภาพชีวิต พบว่าหลังการประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่าและ

การดำเนินการของเจ้าหน้าที่คุณภาพชีวิตของชาวบ้านได้เปลี่ยนแปลงไปและลดลงเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอข้อสรุปและการอภิปรายผลต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. สภาวะการกีดกันหรืออำนาจการกีดกันทั้ง 4 รูปแบบนั้น ในทางปฏิบัติการของอำนาจแต่ละอย่างจะเป็นไปในทิศทางที่หนุนเสริมซึ่งกันและกันตามลำดับ ที่เริ่มจากการออกกฎหมายเพื่อดำเนินการจัดการเป็นกรอบหรือข้อบังคับในการดำเนินการ และเมื่อใช้กฎหมายไม่ได้ผลเท่าที่ควรก็จะมีการใช้กำลังเจ้าหน้าที่ในการเข้ากดดัน ช่มชู้คุกคามชาวบ้าน การใช้กำลังดังกล่าวก็มาจากข้อกฎหมายที่ระบุไว้และมอบอำนาจหน้าที่ให้กับเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการ ตามมาด้วยระบบของการตลาด ที่ผ่านการตลาดเข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรื่องการจัดการที่ดินค่อนข้างมาก เพราะส่วนใหญ่คนที่มีความอำนาจในการถือครองที่ดินล้วนเป็นคนที่มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ การเก็งกำไร ทำให้คนจนไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรได้ สุดท้ายคือการสร้างความชอบธรรมให้การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตามแผนนโยบายทวงคืนผืนป่า

ก) การกีดกันโดยใช้กฎหมาย การออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับเรื่องของป่าไม้และที่ดินพบว่า ที่ผ่านมามีการออกกฎหมายมาหลายฉบับเพื่อจะจัดการปัญหาเรื่องที่ดินทำกินและการบุกรุกเขตป่าสงวนหรือที่อุทยาน ภายหลังปี พ.ศ.2500 รัฐบาลก็พยายามจะจัดการปัญหาโดยได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ที่สำคัญๆ 2 ฉบับ คือพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติปี พ.ศ.2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ.2535 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, พรบ.2504,2507,2535) ที่ผ่านมามีการออกกฎหมายของรัฐบาลไม่ได้มีการขอความคิดเห็นกับชาวบ้านในพื้นที่ ปัญหาเรื่องของข้อพิพาทเรื่องที่ดินป่าไม้นั้น ส่วนใหญ่เกิดจากข้อกฎหมายที่ค่อนข้างกำกวมและการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับชาวบ้านในพื้นที่ แบบตรงไปตรงมาโดยไม่มีการสืบหาข้อเท็จจริง มีเพียงการดำเนินการตามกฎหมายอย่างเด็ดขาด หลังการประกาศนโยบายพบว่ามีชาวบ้านถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับนโยบายทวงคืนผืนป่ากว่า 1,700 รายทั่วประเทศ ส่วนในการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลพื้นที่บ้านจัดระเบียบพบว่า มีชาวบ้านถูกดำเนินคดีทั้งหมด 34 ราย มีชาวบ้านถูกจำคุกทั้งหมด 7 รายและ ที่เหลือคือคดียังอยู่ที่ชั้นศาล และรอลงอาญา ที่คดีความของชาวบ้านแตกต่างกันก็เกิดจากการถือครองที่ดินของชาวบ้านแต่ละคนที่มีจำนวนไม่เท่ากัน จะเห็นได้ว่ากฎหมายไม่ได้ออกมาโดยการมีส่วนร่วมของ

ชาวบ้านนั้น มักจะเป็นกฎหมายที่เอารัด เอาเปรียบชาวบ้าน ผลักให้ชาวบ้านเป็นคนผิดเสมอไป

ข) การกีดกันโดยใช้กำลัง คณะรัฐบาล คสช.ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดแผนแม่บทป่าไม้ และตามมาด้วยนโยบายทางคืนผืนป่าของรัฐบาล คสช. ที่ได้ออกประกาศสำคัญมาสองฉบับคือ ประกาศคำสั่งที่ 64/2557 เรื่อง กำหนดหน้าที่ให้พนักงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการปราบปรามและจับกุมผู้บุกรุกครอบครองทำลายป่า ซึ่งหลังประกาศฉบับดังกล่าวก็มีประกาศคำสั่งอีกฉบับตามมาคือ ประกาศคำสั่งที่ 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมให้หน่วยงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร(กอ.รมน.) มีอำนาจในการจัดการป่าซึ่งการดำเนินการใดๆต้องไม่ส่งผลกระทบต่อคนจน คนมีรายได้น้อย นอกเหนือจากการใช้อำนาจทางกฎหมายแล้ว เจ้าหน้าที่ก็บังคับใช้การกดดันชาวบ้านด้วยกำลังอีกครั้ง เนื่องจากข้อกฎหมายที่เอื้ออำนวยให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้อำนาจได้เต็มที่ จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในพื้นที่พบว่า มีเจ้าหน้าที่เข้ามากดดันชาวบ้านหลายรูปแบบ มีทั้งการกดดันโดยการเดินตามที่ทำกินของชาวบ้าน การข่มขู่ในหมู่บ้าน คือมีเจ้าหน้าที่เข้ามาหาชาวบ้านทุกวัน และเจ้าหน้าที่แต่ละนายจะมีอาวุธครบมือ ซึ่งการดำเนินคดีกับชาวบ้านก็เป็นการใช้กำลังอีกรูปแบบหนึ่งของเจ้าหน้าที่ มีการตัดต้นยางพาราของชาวบ้านและพุดจาในเชิงลักษณะข่มขู่ ห้ามคนใดขัดขวางเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการ เพราะเจ้าหน้าที่ก็นำเอากฎหมายมาบังคับใช้เพื่อนำเนินการต่อไปตามแผนยุทธศาสตร์

ค) การกีดกันโดยตลาด ในประเทศไทยที่ดินส่วนใหญ่มีเจ้าของกรรมสิทธิ์จับจองที่แห่งนั้นอยู่ เจ้าของที่ดินก็มีหลายจำพวก เช่น ชาวบ้าน นายทุน และรัฐ สถานภาพที่ดินในประเทศไทยนั้นพบว่า คนที่มีกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินมากุนั้นเป็นเพียงคนกลุ่มเล็กในประเทศ หมายความว่า มีคนแค่ 10% ที่ถือครองโฉนดที่ดินจำนวน 80% ของที่ดินทั่วประเทศ ผู้ถือครองมากที่สุดคือ 1 ราย ถือครองที่ดิน 630,000 ไร่ รองลงมาคือ 200,000 ไร่ และมีคนถึง 80% ที่ถือครองโฉนดที่ดินเพียง 10% ของที่ดินทั้งประเทศ บอกง่าย ๆ คือ กรรมสิทธิ์ของที่ดินกระจุกตัวอยู่ที่ชนชั้นนำในประเทศเป็นส่วนใหญ่ และที่ดินในประเทศไทยมีความกระจุกตัวของผู้มีกรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, 2558) ที่ดินนั้นมีมูลค่าที่อยู่ในตัวของมันเอง ส่วนการใช้

ประโยชน์จากที่ดินนั้นก็ขึ้นอยู่กับผู้ใช้งานว่าใครจะสามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินได้คุ้มค่ามากกว่า ที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ก็ใช้ระบบกลไกของตลาดในการเข้ามาควบคุมดูแล ดังนั้นมูลค่าของที่ดินก็จะมีแตกต่างกันออกไป และอะไรคือการกีดกันชาวบ้านในการเข้าถึงที่ดินเมื่อพูดถึงเรื่องมูลค่าของที่ดินในตลาด สิ่งกีดกันชาวบ้านคือ การเพิ่มมากขึ้นของมูลค่าของที่ดินและอำนาจการเข้าถึงที่ดิน กล่าวคือ คนที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากก็ย่อมมีโอกาสในการเข้าถึงที่ดินมากกว่าคนที่ไม่มี ความมั่นคงทางเศรษฐกิจก็จะวัดจากจำนวนรายได้ การต่อรองและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงไม่แปลกที่ในประเทศไทยยังมีคนไม่มีที่ดินทำกินกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ในพื้นที่พบว่ามูลค่าที่ดินยังไม่มากนัก เนื่องจากมีปัจจัยหลายสาเหตุที่ทำให้มูลค่าที่ดินตรงนั้นยังไม่เพิ่มขึ้น เช่น ไม่มีเอกสารสิทธิ ที่ดินอยู่ลึก จึงทำให้การกีดกันโดยใช้อำนาจในทางตลาดนั้นยังไม่ผลกระทบต่อชาวบ้านมากนัก เพราะชาวบ้านให้คำตอบคือ การซื้อขายที่ดินในชุมชนเป็นเพียงการซื้อขายในหมู่บ้านด้วยตนเอง ไม่มีนายทุนเข้ามาซื้อแต่อย่างใด อีกทั้งมูลค่าในที่ดินในชุมชนก็ไม่ได้มาก จึงทำให้การกีดกันด้วยระบบตลาดไม่ค่อยเกิดขึ้นกับชาวบ้านในพื้นที่

ง) การสร้างความชอบธรรม ในรัฐศาสตร์ความชอบธรรมคือ การที่อำนาจโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายซึ่งใช้บังคับ หรือระบอบการปกครองนั้น ได้รับการยอมรับจากประชาชน ในจริยปรัชญา คำว่า "ความชอบธรรม" มักได้รับการตีความอย่างเด็ดขาดว่าเป็นบรรทัดฐานที่ผู้อยู่ใต้ปกครองได้ประทานให้แก่ผู้ปกครองและการกระทำต่าง ๆ ของผู้ปกครอง โดยเชื่อว่าคณะผู้ปกครองที่ได้รับการจัดตั้งตามกฎหมายจะกระทำการทั้งหลายด้วยอำนาจที่ใช้อย่างเหมาะสม ในทางนิติศาสตร์นั้น "ความชอบธรรม" ต่างจาก "ความชอบด้วยกฎหมาย" เพราะการกระทำของผู้ปกครองอาจชอบด้วยกฎหมายแต่ไม่ชอบธรรมก็ได้ (ลิจิต ธีรเวคิน, 2549) จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์พบว่าในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการทวงคืนผืนป่านั้นเจ้าหน้าที่จะอ้างความชอบธรรมในการดำเนินการอยู่ 2 อย่างคือ การอ้างกฎหมายในการดำเนินการเนื่องจากเจ้าหน้าที่มีอำนาจเต็มในการดำเนินการโดยไม่ให้มีใครขัดขวาง ที่มีระบุในคำประกาศ 64/2557 และ 66/2557 ที่มอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่อย่างเด็ดขาด และการใช้วาทกรรมในการสร้างความชอบธรรมให้กับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ ซึ่งวาทกรรมที่เจ้าหน้าที่ใช้กล่าวหาชาวบ้านคือบอกว่า ชาวบ้านเป็นนายทุนจากที่อื่นมาซื้อที่ดินใน

ชุมชนเพื่อทำการเกษตร ไม่ใช่ชาวบ้านในพื้นที่แต่อย่างใด ดังนั้นการดำเนินการจึงต้องดำเนินการตามกฎหมายพื้นที่

2. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ ทั้งก่อนและหลังการประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่า ทั้ง 4 รูปแบบคือ ความสุขทางด้านอาชีพการงาน การมีสังคมที่ดี มีสถานภาพทางการเงินที่ดี และการมีสุขภาพที่ดี แข็งแรง สมบูรณ์ ซึ่งกรอบการวิเคราะห์ดังกล่าวจะชี้ให้เห็นว่านโยบายทวงคืนผืนป่าที่ส่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ ทั้งก่อนและหลังการประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่าอย่างไร

ก) ความสุขทางด้านอาชีพการงาน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่และการสัมภาษณ์ชาวบ้านก็พบว่า การทำการเกษตรของชาวบ้านก็เป็นความสุขอย่างหนึ่งในชีวิตเนื่องจากอาชีพนั้นเป็นอาชีพที่สุจริต เป็นแหล่งอาหารเป็นที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน การทำการเกษตรมีความสุขอย่างไรทั้งที่คนภายนอกดูว่าการทำเกษตรนั้นเป็นงานที่หนัก ลำบาก จากคำบอกเล่าของชาวบ้าน ความสุขมันอยู่หัวใจ คือเรามีที่ดินเป็นของเรา เราสามารถออกแบบได้ว่าเราจะทำอะไร จะทำแบบไหน และไม่มีใครมาเป็นนายเราในการทำงาน คือการเป็นนายของตัวเอง ที่สำคัญที่สุดคือ การมีที่ทำทำการเกษตรที่มั่นคงเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวนั้นมีปัญหาเรื่องข้อพิพาทเรื่องที่ดินทำกินกับเจ้าหน้าที่รัฐ การประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่านั้นทำให้ชาวบ้านหลายคนเริ่มไม่มีความมั่นคงในการทำงานเนื่องจากกลัวว่าที่ดินของตัวเองจะถูกยึดคืน กลัวไม่มีที่ดินทำกินและที่สำคัญกลัวว่าลูกหลานจะไม่มีที่ดินอยู่อาศัยในภายภาคหน้า ดังที่ชาวบ้านหลายคนที่ได้รับผลกระทบในการประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่าเกิดความไม่มั่นคงในการดำเนินชีวิตและการทำงาน คือกลัวง่าย ๆ ก็คือเกิดความไม่ปกติในการทำงานของชาวบ้านและนั่นคือสาเหตุที่ทำให้เขาไม่มีความสุขในการทำงาน

ข) จากงานศึกษาของพิชัย ฝกาทอง (2547) ที่บอกว่า การมีสังคมที่ดี สังคมคือ วิถีชีวิตของมนุษย์หรือลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์ ก็คือการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยบุคคลอื่นๆ ดังนั้น คำว่า “สังคม” หมายถึง กลุ่มคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลายาวนานอย่างต่อเนื่อง ในบริเวณหรือพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่งมีอาณาเขตที่ชัดเจน และมีการปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีระเบียบและแบบแผน ภายใต้วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมที่สอดคล้องกัน ตลอดจนสามารถเลี้ยงตนเองได้ตามสมควรแก่อัตภาพ แล้วนโยบายทวงคืนผืนป่าส่งผลกระทบ

ต่อการใช้ชีวิตของชาวบ้านที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมในรูปแบบไหน จากการลงพื้นที่และเก็บข้อมูลก็พบว่านโยบายทวงคืนผืนป่าส่งผลกระทบให้ชาวบ้านเกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย เบื้องต้นคือแบ่งออกเป็นฝ่ายที่ได้รับผลกระทบและไม่ได้รับผลกระทบ และสิ่งที่มันเลวร้ายตามมาคือ ทำให้ชาวบ้านเกิดความเคลือบแคลงใจกันและกัน คือฝ่ายที่ไม่ได้รับผลกระทบก็ยังคงใช้ชีวิตต่อไปเช่นเดิม สำคัญที่ฝ่ายที่ได้รับผลกระทบนั้น คือเปรียบเสมือนเป็นคนน้อยที่อยู่ในสังคมตรงนั้นทำให้ชาวบ้านกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบนั้นก็อยู่กันเป็นอีกสังคมหนึ่ง ที่จะคอยให้กำลังใจกัน เคยสนับสนุนซึ่งกันและกัน ที่สำคัญคือผลกระทบที่เกิดขึ้นในสังคมในครอบครัวของชาวบ้าน ที่ได้รับผลกระทบอย่างชัดเจนส่งผลให้หลายครอบครัวแตกแยก คนในครอบครัวจะจัดกระจาย บางคนติดคุก บางคนเป็นบ้า นี่คือผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน

ค) ในงานศึกษาของอัจฉรา หล่อตระกูล (2558) ที่บอกว่าเงิน คือสิ่งที่คนในสังคมได้สมมติขึ้น เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ความสำคัญของเงิน คือไม่ว่ามนุษย์จะอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบใด ย่อมต้องอาศัยเงินเป็นประการสำคัญ เพราะเงินช่วยอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยน การผลิต และการจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในพื้นที่พบว่า คุณภาพชีวิตของชาวบ้านในเรื่องของสถานภาพทางการเงินนั้นค่อนข้างที่มีความเสี่ยงพอสมควรหลังจากการประกาศนโยบายทวงคืนผืนป่าของรัฐบาล เนื่องจากที่ดินที่เคยเป็นแหล่งรายได้หลักของครอบครัวถูกเวนคืนและอยู่ในขั้นตอนของการสู้คดีในชั้นศาลของชาวบ้านที่ถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับการบุกรุกแผ้วถางป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อแหล่งรายได้หลักไม่สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านย่อมส่งผลให้แต่ละครอบครัวไม่มีรายได้เข้ามาจุนเจือ และต้องนำเงินที่เก็บออมไว้ออกมาใช้ และค่าใช้จ่ายที่เสียไปมากคือค่าใช้จ่ายในการสู้คดีของชาวบ้าน เช่น ค่าทนาย ค่าเดินทาง ค่าอาหาร อื่นๆ ที่สำคัญคือค่าใช้จ่ายในการลงทุนทำการเกษตรของชาวบ้านที่ลงทุนในที่ดินไปแล้วที่ดินกลับโดนเวนคืน และห้ามเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ ซึ่งค่าใช้จ่ายตรงนี้ชาวบ้านเสียไปมาก เมื่อรายรับ รายจ่ายไม่สมดุลกัน คือรายจ่ายมากกว่ารายรับ ทำให้ชาวบ้านขาดเสถียรภาพทางการเงิน มีการกู้ยืมจากในระบบและนอกระบบ ชาวบ้านแทบทุกรายต้องเป็นหนี้สิน ชายบ้าน ขยายรถ เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าหลังการประกาศนโยบายทวง

คื่นผืนป่านั้นคุณภาพชีวิตของชาวบ้านที่เกี่ยวกับสถานภาพทางการเงินนั้นแย่ลงมากกว่าเดิม

ง) ในงานของสุคนธ์ เจียสกุล (2554) ที่มองว่า การมีสุขภาพที่ดี แข็งแรง สมบูรณ์ สุขภาพ หมายถึง สุขภาพกายเป็นหลัก ต่อมาจึงได้รวมสุขภาพจิตเข้าไปด้วย เพราะเห็นว่าคนที่มีสุขภาพกายสมบูรณ์แข็งแรง แต่สุขภาพจิตเสื่อมโทรมหรือเป็นโรคจิตก็ไม่สามารถดำเนินชีวิตเป็นปกติสุขได้ ข้ำร้ายอาจจะทำร้ายผู้อื่นได้อีกด้วย ปัจจุบันคำว่า สุขภาพ มิได้หมายความว่าเฉพาะสุขภาพกายและสุขภาพจิตเท่านั้น แต่ยังได้รวมถึงสุขภาพสังคม และสุขภาพจิตวิญญาณอีกด้วย ซึ่งการประกาศนโยบายทางคื่นผืนป่าได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของชาวบ้านเป็นอย่างมาก จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบว่า ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายทางคื่นผืนปาล้วนได้รับผลกระทบทั้งสิ้น ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบทางจิตใจมากกว่า พบว่า มีชาวบ้านหลายรายที่เกิดความเครียดจนทำให้สติเฟื่อง กลายเป็นคนวิกลจริต ซึ่งอาการดังกล่าวก็เกิดจากนโยบายทางคื่นผืนป่า ที่ชาวบ้านไม่เคยมีคตินมาก่อนเป็นเพียงชาวบ้านธรรมดาหาเช้า กินค้ำก็เท่านั้น อีกอย่างคือความรู้สึกถึงความไม่ได้รับความยุติธรรม และรู้สึกว่าถูกเจ้าหน้าที่ยัดเยียดความผิดให้ และมีอัยการที่ คิดมากจนลัมป่วยและเสียชีวิตไปในที่สุด ชาวบ้านเล่าว่านี่คือผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังการประกาศนโยบายทางคื่นผืนป่าในพื้นที่เกี่ยวกับเรื่องผลกระทบต่อสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลควรปรับแก้โครงสร้างของกฎหมายที่จำกัดอำนาจการจัดการทรัพยากรไว้ที่ส่วนกลางอย่างรวมศูนย์นั้น ควรจะปรับแก้ให้มีขอกกฎหมายให้มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น ชุมชนและชาวบ้านในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ด้วย เพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรและลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ระหว่างชุมชนกับรัฐบาล

2. หลังการดำเนินการเวนคืนที่ดิน รัฐบาลควรที่จะเยียวยาประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการประกาศนโยบายของรัฐอย่างเป็นธรรม และควรหากระบวนการที่

เหมาะสมในการดำเนินการเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบให้มากกว่านี้ ไม่ใช่ปล่อยให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบต่อสู้และอยู่อย่างลำพังในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กรมป่าไม้. (2535). **พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535**. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.forest.go.th> เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2562.
- กรมป่าไม้. (2557). **คำสั่งคณะกรรมการสงบแห่งชาติ ที่ ๖๔/๒๕๕๗ เรื่อง การปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้**. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.forest.go.th> เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2562.
- กรมป่าไม้. (2557). **คำสั่งคณะกรรมการสงบแห่งชาติที่ 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์ปัจจุบัน**. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.forest.go.th> เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2562.
- คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบท. (2558). ปฏิบัติการ “ยึด” คืนผืนป่าปัญหาซับซ้อนกว่าที่คิด. (ออนไลน์). สืบค้นจาก https://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/ThaiHealth2016/thai2016_17.pdf เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2562.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2535). **วิวัฒนาการของการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่า**. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ณัฐกานต์ อัครพงศ์พิศักดิ์ (2559). วาระเขียว-คาร์บอนต่ำ และนวัตกรรมใหม่สำหรับศึกษาการเมืองเรื่องที่ดินในภาคเกษตร. **วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง**, 12(2), 163-186.
- พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484**. (2484, ตุลาคม 13). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 58 ตอนที่ 0 ก. หน้า 1417-1451.
- พิชัย ผนากอง (2547). **สังคมมนุษย์ Human Society**. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.udru.ac.th> เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2562.

- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2558). **ปาฐกถา 100 ปี ปิวย อังการณ: สิ่งแวดล้อมไทยและการกระจายอำนาจ**. (ออนไลน์) สืบค้นข้อมูลจาก <https://www.youtube.com/watch?v=HovFUxw4yJk> เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2562.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2549). **ความชอบธรรมทางการเมือง (Political Legitimacy) ของผู้ใช้อำนาจรัฐ**. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <https://mgronline.com/daily/detail/9490000028434> เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2562.
- วัลลภา เชยบัวแก้ว. (2560). **กรอบแนวคิดคุณภาพชีวิต**. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www2.tsu.ac.th/org/lic/uploads/images/life.docx> เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2562.
- สุคนธ์ เจียสกุล. (2554). **เมืองหน้าอยู่เป้าหมายที่ต้องไปให้ถึง**. (ออนไลน์). สืบค้นจาก <http://advisor.anamai.moph.go.th> เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2562.
- อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. (2556). **ความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริหารพื้นฐานของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา หล่อตระกูล. (2558). **เงิน ความหมายและความสำคัญ**. วารสารราชภัฏกรุงเก่า, 2(1), 65-74.

Translated Thai References

- Akarapongpisak, N. (2016). The Global Green and Low-carbon Agenda and New Concepts for Studies of Agrarian Politics Concerning Land. *Journal of Mekong Societies*, 12(2), 163-186.
- Cherybaukaw, W. (2017). **Conceptual Framework of Quality of Life**. (Online). Available from: <http://www2.tsu.ac.th/org/lic/uploads/images/life.docx> (accessed Date of Access 15 May 2019).

- Chiasakun, S. (2011). **Livable city is the Goal that must be Reached**. (Online). Available from: <http://advisor.anamai.moph.go.th> (accessed Date of Access 15 May 2019).
- Dhiravegin, L. (2006). **Authority and Political Legitimacy**. (Online). Available from: <http://mgronline.com/daily/detail/9490000028434> (accessed Date of Access 15 May 2019).
- Forest Act, B.E. 2484**. (1941, October 13). Royal Thai Government Gazette, Rule Number 58 Selection Number 0 A. pp. 1417-1451.
- Kaosa-ard, M. (2015). **100th anniversary of Puey Ungphakorn: Thai Environment and Decentralization**. (Online). Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=HovFUxw4yJk> (accessed Date of Access 15 May 2019).
- Lortakul, A. (2015). Money: Meaning and Importance. **ARU Research Journal**, 2(1), 65-74.
- Phakakong, P. (2004). **Human Society**. (Online). Available from: <http://www.udru.ac.th> (accessed Date of Access 15 May 2019).
- Pinthong, J. (1992). **The Evolution of Land Reclamation in the Forest**. Bangkok: Local Development Institute.
- Ratanawaraha, A. (2013). **Inequality and Unfairness in access to Resources and basic Administration in Thailand**. Bangkok: Department of Urban and Regional Planning, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University.
- Royal Forest Department. (1992). **Forest Plantation Act, B.E. 2535**. (Online). Available from: <http://www.forest.go.th> (accessed Date of Access 15 May 2019).
- Royal Forest Department. (2014). **The National Council for Peace and**

Order No. 66/2557 Entitle Addition of Government Agencies for Suppression and Stop the Encroachment and Destruction of Forest Resources and Interim Policies on Practices in the Current Situation. (Online). Available from: <http://www.forest.go.th> (accessed Date of Access 15 May 2019).

Royal Forest Department. (2014). **The National Council for Peace and Order No. 64/2557 Entitled Suppression and Stop the Encroachment and Destruction of Forest Resources.** (Online). Available from: <http://www.forest.go.th> (accessed Date of Access 15 May 2019).

The Coordinating Committee of Non-Governmental Organization for Rural Development. (2015). **The Practices “Resseiser” Forest Reclamation is the Problem is more Complicated than Expected.** (Online). Available from: https://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/ThaiHealth2016/thai2016_17.pdf (accessed Date of Access 15 May 2019).